

Antwoordkernen bij Eureka 4 mavo / staatsinrichting H. 1 t/m 6

Antwoordkernen zijn vrijwel nooit volledige zinnen. Antwoordkernen geven alleen aan, wat er beslist in het antwoord moet staan.

De bedoeling is, dat je eerst zelf de antwoorden vindt/bedenkt. Daarna maak je er zelf goede *eigen zinnen* van. Pas achteraf controleer je, of je antwoord goed is. Vaak is het geen kwestie van goed of fout, maar van volledig of niet volledig.

Wat zijn de regels voor het maken en nakijken van opdrachten:

Indelen

1. *Voor* in het schrift komen de aantekeningen te staan en ook de uitwerkingen
2. *Achterin* het schrift komen de opdrachten te staan

Opdrachten:

3. Alle opdrachten moeten gemaakt worden. De antwoorden moeten in **HELE** zinnen uitgeschreven worden.
4. Je slaat steeds een regel over tussen de opdrachten.
5. Alle antwoorden moeten nagekeken worden:

- a. Is een antwoord goed, dan zet je met **RODE** pen een voor de kantlijn.
- b. Is een antwoord fout en je snapt *waarom* je antwoord fout is verbeter je met **RODE** pen.
- c. Is een antwoord fout en je snapt *niet* waarom je antwoord fout is dan zet je met **RODE** pen een **?** voor de kantlijn. Dat moet je dus vragen in de les.

Soms komt er bij de antwoordkernen **xxx**: dat betekent: zo'n antwoord moet je helemaal zelf bedenken. Vaak gaat het dan om een eigen mening, of een eigen voorbeeld: zoiets kunnen we natuurlijk niet voor je bedenken.

→ betekent: de opdracht is geen vraag. Je moet alleen de opdracht lezen. De vraag komt dan daarna: zie bij opdracht 8 →; de vraag staat bij 8.1.

..... betekent, dat wat op de stippellijn moet, overgenomen moet worden uit het boek.

1 Staatsinrichting van Nederland: inleiding

1. politiek = bestuur en verdeling v.d. macht
Staatsinrichting = ontwikkeling van bestuur en machtsverdeling
2. discontinuïteit
 - 2.1. continuïteit
 - 2.2. van republiek naar monarchie

2.3. familie Oranje(-Nassau)

3. xxx

3.1 xxx

3.2 xxx

4. staatsvorm = uiterlijk/buitenkant: is er een gekroond staatshoofd ja/nee?

Regeringsvorm = inhoud/binnenkant: wie heeft/hebben de macht?

4.1. autocratische Monarchie

autocratische Republiek

aristocratische M

aristocratische R

timocratische M

timocratische R

democratische M

democratische R

4.2.

🚩 koning van België

🚩 keizer van Japan

🚩 prins van

🚩 (groot-)hertog van.....

🚩 sultan van.....

🚩 emir van

5. Soevereiniteit is hoogste macht

5.1. 1. soevereiniteit van het volk 2. soevereiniteit van een staat

5.2. **Indirecte** democratie: burgers kiezen eerst vertegenwoordigers (parlement) en die controleren het bestuur

5.3. Geen hogere macht boven een staat

5.4. Aan de ene kant wel, want Nederland is een onafhankelijk land, aan de andere kant niet, want Nederland heeft vrijwillig macht afgestaan aan hogere organen als de EU, de NAVO en de VN

6.

rechtsstaat	dictatuur
1 bestuurders en rechters ook onderworpen aan de wet	1. dictator boven de wet
2 vrije toegang tot de rechter/rechtsmiddelen	2. geen rechtsmiddelen
3 onafhankelijke rechters	3. geen onafhankelijke rechters

6.1. Noord-Korea, Syrië, Myanmar.....

7.

- ✚ Politie treedt huis binnen zonder huiszoekingsbevel (D)
- ✚ De school stapt naar de rechter als de staatssecretaris voor onderwijs de school een boete oplegt voor het geven van onvoldoende lessen (R)
- ✚ Een verdachte van een misdrijf gaat in hoger beroep tegen het vonnis van de rechtbank (R)
- ✚ De regering eist dat de rechter de doodstraf geeft aan een politieke gevangene (D)
- ✚ Het staatshoofd ontslaat een rechter die vonnissen velt waarmee de ministers het niet eens zijn (D)
- ✚ Een minister van financiën wordt veroordeeld door de rechter wegens het verzwijgen van inkomsten op haar belastingbiljet. (R)

8. →

8.1.

- Mohammed Bouyeri, de moordenaar van Theo van Gogh (F)
- terroristische organisatie (C)
- In hoger beroep vrijgesproken (F)
- Hofstadgroep (C)

8.2. Hoger beroep.

8.3. xxx

2 De overwinning van het parlementaire stelsel (1795-1848)

1. Beide **Republiek**

1.1. Oude republiek: regenten de baas (adellijke en rijke burgers). Nieuwe republiek: het volk (=de mannen)

2. →

2.1. Verkiezingen door alle mannen boven een bepaalde leeftijd

2.2. Geen vrouwen bijvoorbeeld. En geen aanhangers van Oranje. Of geen uitkeringstrekkers.

2.3. Van der Capellen zegt dat iedereen gelijk is. Geen onderscheid.

2.4. Volkssoevereiniteit/democratie

3. 4 en 5 (leg je antwoord uit!)

3.1. Vertegenwoordigend lichaam maakt de wetten

4. Bataafse republiek/patriotten door Frankrijk gesteund

Lodewijk Napoleon door Napoleon Bonaparte koning van Holland gemaakt

Nederlaag van Napoleon (slag bij Leipzig 1813)

- 4.1. Belgische vlag lijkt op Franse vlag.
- 4.2. Ongeschreven, primair, subjectief (leg je antwoord uit!).
- 4.3. Autoritaire politiek van Willem I

5. Kleding drukt majesteit / superioriteit uit

6.

1795

1815

<ol style="list-style-type: none"> 1. De wetgevende macht kwam bij een 'vertegenwoordigend lichaam'. Het bestond uit twee kamers. De eerste kamer ontwierp de wetten en diende deze in; de tweede kamer had daarop een vetorecht. 2. Verkiezingen voor het Vertegenwoordigend Lichaam vonden getrapt (indirect) plaats. Kiezers werden politiek 'gescreend': er was bijvoorbeeld geen plaats voor orangisten (aanhangers van de familie Oranje) en aristocraten (adel). 3. Het vertegenwoordigend lichaam koos een Uitvoerend Bewind van 5 directeuren en 8 agenten (ministers). 4. Alle heerlijke rechten (adellijke grondbezitters), tienden (kerkelijke belastingen) werden afgeschaft. Ook gildenlidmaatschap (voor officiële ambachtslieden) en poorterschap (voor officiële burgers van een stad) werden opgeheven. Iedereen was gelijk voor de wet. 5. Er kwam vrijheid van drukpers en vrijheid van godsdienst. 	<ul style="list-style-type: none"> • Het tweekamerstelsel wordt gehandhaafd. • De Tweede Kamer had het recht van initiatief, dat wil zeggen het recht om wetsvoorstellen te maken en in te dienen. De Tweede Kamer moest ook over wetsvoorstellen stemmen. Maar de koning kon de Tweede Kamer omzeilen door te regeren per Koninklijk Besluit. Zo'n besluit stond niet ter discussie. • De Tweede Kamer werd indirect gekozen door de provinciale besturen. De Eerste Kamer bestond uit door de koning benoemde leden; • De koning diende zich aan de grondwet te houden, daarmee was een constitutionele monarchie ontstaan; • De rechten van de Nederlandse burger werden in de grondwet vastgelegd.
---	---

6.1. Koninklijk besluit. Eerste kamer door koning benoemt.

6.2. Tweekamerstelsel; grondwet boven staatshoofd; grondrechten vastgelegd.

7. Kleine rol staat; economie bepaald door vrije markt

7.1. Volksvertegenwoordiging. Hoogste macht; koning en ministers ondergeschikt

7.2. Thorbecke

7.3. 1848

8. 1. Constitutionele monarchie: koning (monarch) moet zich aan grondwet (constitutie) houden; 2. Parlementair stelsel: het parlement (de volksvertegenwoordiging heeft de hoogste macht.

9. Kiesrecht alleen bij rijke mannen (censuskiesrecht).

10.

- Ministeriële verantwoordelijkheid = minister verantwoording afleggen aan parlement
- Koninklijke onschendbaarheid = koning politiek niet ter verantwoording te roepen

- Indirecte verkiezing = via een omweg; A kiest eerst B; B kiest daarna C: C is indirect door A gekozen
- Rechtstreekse verkiezing = zonder omweg: A kiest C meteen
- Openbaarheid van vergaderingen = toegankelijk voor burgers en media
- Ontbinding van de kamers = ontslag kamers door koning, maar wel nieuwe verkiezingen verplicht
- Amendement = wijzigingsvoorstel
- Interpellatie = mondeling ondervragen van minister door kamers
- Budget = vaststellen begroting en rekening
- Recht van enquête = gerechtelijk onderzoek door kamers zelf (niet door rechtbank)
- Begroting = schatting inkomsten/uitgaven komend jaar
- Klassieke grondrechten = rechten van de burgers

11. Klassieke grondrechten

11.1.

- invoering van het **recht van amendement voor de Tweede Kamer**
- invoering van het **recht van interpellatie**
- de **Tweede Kamer** krijgt het recht onderzoek te (laten) doen (**enquêterecht**)
- beide Kamers krijgen **inlichtingenrecht** (recht op informatie)
- de **begroting** wordt niet meer tweejaarlijks maar **jaarlijks vastgesteld (budgetrecht)**. Ook hier amendementrecht!

11.2. Als koning niet ter verantwoording is te roepen, dan moeten anderen (ministers) verantwoordelijk zijn voor de koning.

12. Zelf wetten mogen maken

12.1. Zij zijn enkel controlerend en niet wetgevend, anders zou de wet terug moeten naar de 2^e kamer. Want de volgorde: eerst 2^e kamer dan 1^e kamer. Als 1^e kamer iets indient, dan heeft de 2^e kamer er niet over kunnen beslissen.

12.2. Amendement = wijziging. Als 1^e kamer iets wijzigt, heeft 2^e kamer er niet over kunnen beslissen.

12.3. vetorecht

13 xxx

13.1 xxx (zoek op internet)

13.2 beschermen burgers tegen de macht van overheid; geven burgers garantie op recht.

13.3 xxx (zoek op internet)

13.4 liberalen: toen voor rijke, succesvolle, mannen. Sociale grondrechten eerder voor grote massa van (armere) burgers.

14. regering = Koning + Kabinet (= ministers en staatssecretarissen).

14.1 parlement = Staten-Generaal = Tweede kamer en Eerste kamer

14. wel: macht van parlement. Niet: nog geen kiesrecht voor alle burgers.

3 Nederland wordt een parlementaire democratie (1848-1919)

Opdrachten bij hoofdstuk 3.1 en 3.2

1. door klassieke grondrechten/vrijheden
 - 1.1. oorzaakvraag = waardoor (verklarende vraag)
 - 1.2. hogere burgerij.
 - 1.3. achterblijvende economische ontwikkeling: geen machtige hogere burgerij

2. 2 t/m 2.3.

Liberalen	Socialisten	Christelijk-socialen	feministen
Adam Smith	Karl Marx	Leo XIII	Elizabeth Cady Stanton
Wealth of Nations	Communistisch Manifest	Rerum Novarum	Declaration of sentiments
Hogere burgerij	Arbeiders	Middenstand / boeren	Opgeleide vrouwen

3. 3 t/m 3.2

	Liberalen	Socialisten/marxisme	Christelijk-socialen
Rol staat	Klein	Groot	middelmatig
Doel	Kapitalisme	Socialisme	Evenwicht kapitaal en arbeid
Middel	Vrije concurrentie	Klassenstrijd	overleg

- 3.3. Te weinig vrijheid voor het individu (de enkele burger) / te veel macht aan staat/overheid.
- 3.4. Geen gelijkheid tussen burgers: verschil rijk-arm blijft.
- 3.5. Gaan niet uit van Bijbel, denken dat mensen zelf hun lot kunnen bepalen.

4. 4 t/m 4.1

Staatsrechtelijke gelijkheid	Actief kiesrecht Passief kiesrecht	<i>Actief</i> is mogen kiezen <i>Passief</i> is gekozen kunnen worden
Juridische gelijkheid	Handelingsbekwaamheid	Gehuwde vrouwen mogen financiële contracten tekenen
Gelijke onderwijskansen	Toegang tot elke opleiding	Niet alleen 'vrouwenopleidingen'
Toegang tot de arbeidsmarkt	Betaalde arbeid	Niet alleen vrijwilligerswerk

4.2. Voor mannen gelden andere / vrijere normen (met name op seksueel gebied) dan voor vrouwen

Opdrachten bij hoofdstuk 3.3, 3.4 en 3.5

1.

	Naam partij voluit	Leiders in	Sociale laag	Doel
--	--------------------	------------	--------------	------

	en met afkorting	Nederland		
Marxisme	1. SDAP: Sociaal-Democratische Arbeiders-Partij	Troelstra	Arbeiders	socialisme
Christelijk-socialen	1 ARP: Anti-Revolutionaire Partij 2 CHU: Christelijk-Historische Unie 3 RKSP: Rooms-Katholieke Staats-Partij	1 Abraham Kuyper 2 De Savornin Lohman 3 Schaepman	Midden-stand	Evenwicht tussen kapitaal en arbeid / arm en rijk
liberalen	1 Liberale Unie	Thorbecke	Hogere burgerij	Kapitalisme en parlementaire rechtsstaat

2. 1. Vrije Vrouwen Vereniging; 2. Vereniging voor Vrouwenkiesrecht
- 2.1. 1870-1920: strijd van vrouwen voor kiesrecht, arbeid en onderwijs
3. schoolstrijd - kiesrechtstrijd – sociale vraagstuk
4. onderwijs
kiesrecht
verdeling van de welvaart
- 4.1.

kwestie	voor	tegen
1 schoolstrijd	Bijzonder onderwijs	Alleen openbaar onderwijs
2 kiesrechtstrijd	Algemeen kiesrecht	Census / seksistisch kiesrecht
3 sociale vraagstuk	Gelijkheid / opheffing arm-rijk	(grote) verschillen in welvaart

4.2.

	Kwestie 1 Schoolstrijd	Kwestie 2 Kiesrechtstrijd	Kwestie 3 Sociale vraagstuk
liberalen	Alleen Openbaar onderwijs	Censuskiesrecht	Markt maakt verschillen
christelijk-socialen	Ook Bijzonder onderwijs	Uitbreiding kiesrecht	Verschillen minder groot maken (nivellering)
socialisten	Alleen openbaar onderwijs	Algemeen kiesrecht	socialisme
feministen	Openbaar onderwijs, ook voor meisjes	Algemeen kiesrecht = ook voor vrouwen	Recht op betaald werk voor vrouwen

5. Verzoening (tussen de politieke stromingen)
- 5.1. Kiesrechtstrijd en schoolstrijd
- 5.2. Sociale wetten met een christelijk karakter

- 5.3. Compromis = schikking = water bij de wijn doen = allemaal wat toegeven
- 5.4. Algemeen kiesrecht en sociale wetgeving
- 5.5. Sociale wetten in plaats van gelijkheid (socialisme) / kapitalisme accepteren, maar met 'menschelijk gezicht'
- 5.6. Algemeen kiesrecht (vooral voor vrouwen)

- 6. →
- 6.1. Sluit een particuliere verzekering (particulier).
- 6.2. Laat de staat verzekering invoeren (staat).
- 6.3. Neem het initiatief tot de oprichting van een collectief verzekeringsfonds (coöperatie).

- 7. Strijden voor gelijke rechten en gelijke kansen.

- 8.
 - 1. Gereformeerde (kleine luyden)
 - 2. Rooms-katholieken
 - 3. Arbeiders
 - 4. Vrouwen
- 8.1.
 - 1. Bijzonder (protestants!) onderwijs en sociale wetten
 - 2. Bijzonder (katholiek!) onderwijs en sociale wetten
 - 3. Betere woon- en werkomstandigheden
 - 4. Vrouwenkiesrecht; recht op betaalde arbeid; toegang voor meisjes/vrouwen tot alle vormen van onderwijs.

- 9. Verzuiling = opdeling van samenleving in afgescheiden leefgroepen.
- 9.1. Gevolg
- 9.2. Eisen zijn gericht op eigen groep; eenheid in de emancipatiestrijd leidt tot eigen cultuur

Opdrachten bij Hoofdstuk 3.6

- 1. Actief = naar de stembus gaan / kiezen; Passief = jezelf op verkiezingslijst zetten / gekozen kunnen worden
- 1.1. 1917: Mannen actief en passief; vrouwen passief. 1919: vrouwen ook actief.

- 2. Voordeel district: nauwere band kiezer-gekozene. Nadeel district: alleen gunstig voor grote partijen / partijen met geconcentreerde aanhang
- 2.1. Voordeel evenredig: ook kleinere partijen / democratischer. Nadeel: band tussen kiezer en gekozene minder hecht / programma en partij staan centraal
- 2.2. partij C krijgt bij districtenstelsel helemaal geen zetels, maar heeft wel 22% van de stemmen. Partij A en B krijgen bij evenredige vertegenwoordiging evenveel zetels, maar partij B heeft meer stemmen dan partij A
- 2.3. xxx

4 Parlementaire democratie en rechtsstaat in de praktijk

Opdrachten bij hoofdstuk 4.1

1.
 - Advies vragen aan fractievoorzitters
 - Ontbinding van de Tweede Kamer
 - Opstellen kandidatenlijst
 - Verkiezingscampagne
 - verkiezingsdag
 - (advies vragen aan fractievoorzitters; gebeurt twee keer)
 - Informatuur
 - Beëdiging kabinet
 - Vertrouwensvraag

2. →
- 2.1. Samenwerking tussen politieke partijen / fracties
- 2.2. xxx
- 2.3 2007: CDA-VVD-CU. 2012: PvdA-VVD.
- 2.4 2006: SP, PVV (CU, PvdD, minimaal gewonnen). 2012: VVD, PvdA (D66, SGP, minimaal gewonnen)
- 2.5 2006: CDA, PvdA, D66. 2012: PVV, CDA, GroenLinks.

- 3 Vertrouwensvraag = steun vragen aan Tweede kamer. Als die niet steunt, kan het kabinet niet regeren, want Tweede Kamer beslist.

Opdrachten bij hoofdstuk 4.2

1. Scheiding van bestuur in drie onafhankelijke machten: Wetgevend-Uitvoerend-Rechterlijk.
 - 1.1. Geen gekozen uitvoerende macht. Geen juryrechtspraak. Wetgevende macht bij parlement en regering.
 - 1.2 Monarchie met erfopvolging (erfelijk koningschap / staatshoofd).

2. 0 Minister neemt initiatief
 - 1 Minister laat ambtenaren uitwerken
 - 2 Minister brengt in kabinet: kabinetsstandpunt
 - 3 Kabinet vraagt advies aan Raad van State
 - 4 Overleg in vaste commissie Tweede Kamer
 - 5 Besluitvorming Tweede Kamer
 - 6 Overleg in vaste commissie Eerste Kamer
 - 7 Besluitvorming Eerste Kamer

- 8 Handtekening koning(in) – handtekening verantwoordelijke minister – handtekening minister van justitie
- 9 Publicatie in Staatsblad
- 2.1. 0 Minister ziet ervan af: Kamer kan met initiatiefwet komen
 - 1 Uitwerking mislukt: afblazen of veranderen/
 - 2 Kabinet wordt het niet eens: afblazen, veranderen, kabinetscrisis
 - 3 Negatief advies raad van state: negeren of veranderen
 - 4 Overleg loopt stroef / stuk; terug naar af; of: amendementen door kamer ingediend, maar minister wil die amendementen niet, terug naar af of kabinetscrisis
 - 5 Kamer keurt goed/af, eventueel met amendementen
 - 6 Zie 4, maar geen amendementen
 - 7 Zie 5, maar geen amendementen
 - 8 Geen handtekeningen, dat zou ondemocratisch zijn, maar anders kabinetscrisis
 - 9 Publicatie gaat verkeerd, wet niet geldig.
- 2.2. Initiatiefwet
- 2.3. Anders wijzigt de Eerste Kamer wat Tweede Kamer al heeft goedgekeurd
- 2.4. Parlementaire democratie: volksvertegenwoordiging heeft de hoogste macht, want vertegenwoordigt het volk. Als het volk hem niet meer steunt krijgt hij/zij niets voor elkaar.

5 De werking van de rechtspraak

Opdrachten bij hoofdstuk 5

- 1. Publiek recht en burgerlijk recht.
 - 1.1. Publiek: tussen burgers en overheid. Burgerlijk: tussen burgers onderling.
 - 1.2. Wetboek van Strafrecht en Burgerlijk Wetboek.
- 2. Deze zaken gaan overheid niet aan: privé
 - 2.1. Burgers mogen geen eigen rechter spelen waar het gaat om misdrijven: anders geweldsspiraal
- 3 xxx
 - 3.1. rechter(s): om uitspraak te doen; advocaat van eiser; advocaat van gedaagde.
- 4. xxx
 - 4.1. rechter: om vonnis te vellen; officier van justitie; namens de staat / om strafeis voor te stellen; advocaat van verdachte.
- 5 xxx
 - 5.1 xxx
- 6. Laatste beroep

- 7 Klachten van burgers over optreden overheid behandelen
- 7.1. Ombudsman: geen bindende uitspraak = advies / niet rechtsgeldig

6 Nederland en de wereld

Opdrachten bij hoofdstuk 6

- 1. Nederland heeft verdragen gesloten
- 2. xxx
- 3. klassieke grondrechten: persoonlijke rechten/ vrijheden
- 4. xxx
- 5. xxx
- 6. t/m 6.1.

Wetgevende macht	Uitvoerende macht	Rechterlijke macht
EUROPESE PARLEMENT	EUROPESE COMMISSIE	EUROPEES HOF VAN JUSTITIE
Straatsburg /Brussel	Brussel	Luxemburg

- 6.2. Nationale belangentegenstellingen / geen supranationaal beslissingsrecht = ieder land kan uiteindelijk veto uitspreken
- 6.3. 28 leden: opzoeken
- 6.4. IJsland (bevroren), Turkije, Macedonië, Servië, Montenegro, Albanië

- 7 Volksuitspraak (dus geen verkiezing over personen, maar mening over zaken)
- 7.1. Europese Grondwet

- 8. xxx